

”Mariefred i segerrus!” Trekampen 1964.

De båda Gripsholmsjubileerna 1937 och 1987 var stora evenemang i Mariefred. Mariefreds eget 400-årsjubileum 2005 med kungabesök på Rådhusorget på själva nationaldagen skapade tidningsrubriker och TV - reportage, som konkurrerade med flaggceremonin på Skansen, samtidigt som det ännu mer stärkte samhörigheten i staden. Men frågan är, om inte Mariefreds seger i Trekampen i TV 1964 mot sina nordiska medtävlare var av ännu större betydelse både utåt och inåt.

1964 var TV ännu något utöver det vardagliga, framför allt som lördagsunderhållning i Nordvision sänt över hela Norden. I åtta lördagar skulle tre städer från Sverige, Danmark och Norge tävla med varandra i frågesport, avslutat med en praktisk uppgift, som kunde samla hela staden. Tävlingen skulle börja med tre småstäder, gå vidare till större och sluta med Stockholm, Köpenhamn och Oslo

Mariefred fick den äran att börja.

Mariefred blev utvalt i Sverige, förmodligen med hänsyn till Gripsholms slott och läget att inleda ”det stora slaget om Skandinavien”, som det rubricerades på första sidan i en av de stora tidningarna. ”Mariefred i blickpunkten”, rubricerade en annan. Motståndarna skulle bli det danska Saksköbing på Lolland och det norska Dröbak vid Oslofjorden. Enväldig domare skulle bli den finländske historieprofessorn Patrick Bruun. Också i Köpenhamns-tidningen Politiken och i norska Bergens Tidende fick Mariefred stora artiklar.

I Mariefred började evenemanget med att SVT frågade om möjligheterna för oss att ta hand om tävlingen och att bilda ett frågelag. Det var strax före Lucia och frågan kom till mig som ganska nybliven ordförande i stadsfullmäktige. Som den färske kommunalman jag var, tog jag mig friheten att hålla ”allmän rådstuga” från Rådhustrappan efter luciakröningen. ”Allmän rådstuga” kunde förekomma i städerna, innan man fick stadsfullmäktige men hade inte förekommit i Mariefred sen början av 1880-talet. Jag fick ett rungande ”Ja” från de 400 luciafirarna på torget på frågan om de ville ställa upp i kampen. Strengnäs Tidning, Folket och Eskilstuna-Kuriren, som då

alla hade lokalredaktioner i Mariefred, berättade om ”rådstugan” och entusiasmen.

Stadsfullmäktige hade inget annat val än att säga ja till TV, utse en organisationskommitté, vaska fram ett tänkt frågelag och en ledare för den praktiska uppgiften. Lagets första uppgift var att utarbeta frågor att ställa till Saksköbing och Dröbak. Frågorna till Saksköbing skulle handla om norska förhållanden och till Dröbak om danska.

Samtidigt löstes de praktiska problemen. Tävlingen kunde genomföras på Gripsholms folkhögskola, där både gymnastiksalen och övriga lokaler i Norra flygeln kunde friställas en lördag. SVT hade uppfört en tillfällig sändarmast uppe på Hjorthagsberget, en annan på Lotorpsberge vid Hedlandet och bussarna med teleledningar och utrustning kunde stå på skolgården. Ledaren för den praktiska uppgiften, den frejdige Birger Törnblom, satte igång med att organisera en uppbådskedja för den föremålsinsamling som man trodde skulle komma att bli klimax.

Laget - lagen.

Med på bilden utan ordning: Sören Gottberg, Gösta Karlsson, Lena Crafoord, Birger Thörnblom; Einar Rydberg, Apoterkarn, Hjördis Blörnör, Inga Strömberg, Gustav Lundberg, mfl. Se vidare under 'Laget'

I "frågelaget" ingick både folk från stadsfullmäktige och från olika sidor av stadens liv, de flesta också kända för specialintressen. Där fanns kommunalborgmästaren Gustav Lundberg, folkskolerektorn Sören Gottberg, kyrkoherde Einar Rydberg, missionsförbundspastorn Thorild Zettergren, slottsvaktmästaren Carl-Otto Holmström, kantorn Lars-Erik Hedbor, apotekare Sten-Erik Wiman, de båda lokalredaktörerna Yngve Andersson, Strengnäs Tidning, och Arne E. Nilsson, Folket, fru Lena Crafoort, med maken i U.D. Gripsholms folkhögskola representerades av mig, som också var lagledare, och ämnesläraren Hjördis Björnör.

Min hustru Mona Grimlund-Karlsson, som var ämneslärare på folkhögskolan och dessutom hade erfarenhet från Stockholms stadbibliotek, ställde upp med folkhögskolans biblioteksresurser och telefoner. Birger Törnblom, som svarade för den praktiska tävlingsdelen, hade god hjälp av sina köpmannakolleger Nils Eriksson, Curt Ohlson, Karin Bjökwall och Sven Zaar, liksom av Stig Zettervall och folkskolläraren Britta Flodin.

Till historien hör att de frågor, inalles åtta, som frågelaget skulle skicka in till den svenske frågegranskaren Jörgen Weibull och Lasse Holmqvist, underkändes som alltför svåra av granskningmännen. Nya frågor måste konstrueras och godkännas. Men Lasse Holmqvist tyckte också efter ett annat besök att mariefredslaget inte bara var klurigt och kamplystet utan också hade roligt: "Kanske tog lite för lätt på svårigheten!"

Roligt hade vi, det kan jag intyga. Allra roligast när det gällde att hitta på klurigheter i frågor som skulle vara svåra för motståndaren men lätta för TV-publiken att följa med i.

Saksköbing och Dröbak.

I Saksköbing och Dröbak hade intresset varit stort både för tävlingen och Mariefred. Lokaltidningarna berättade inte bara om de lokala förberedelserna utan hade också flera stora artiklar om Mariefred och hur vi rustade oss. Vi skaffade oss insikter inte bara om norska och danska förhållanden i allmänhet utan också lokala uppgifter om våra medtävlare och deras förberedelser. I Mariefred fick både Akershus Amtstidende och en lolländsk lokalavisa tillfälliga prenumeranter. Att de båda stadsvapnen från Saksköbing och Dröbak efter tävlingen länge hade en hedersplats på stadskistan i vårt rådhus är ett bevis på

en i varje fall i flera år bestående vänskapskänsla. Jag har personligen haft glädjen att överlämna Mariefreds vapen till borgmästare och byråd i Saksköbing.

Härhemma - och i Mariefred.

Hemma i Sverige berättade både lokalpressen och rikstidningarna om våra intensiva förberedelser, som inte bara inskränkte sig till Mariefred. Reglerna för tävlingen innebar att man fick använda både uppslagsverk och personliga kontakter, inklusive hjälp utifrån. Medhjälpare värvades på olika håll, inte bara här hemma utan också i Norge och Danmark. Vi tog kontakt med svenskar både i Oslo och Köpenhamn, och upprättade t.o.m. något av en central i ett av de pedagogiska biblioteken i Köpenhamn. Självklart begärde vi också hjälp från de svenska ambassaderna där och i Oslo. Att vi hade kontakt med länets centralbibliotek i Eskilstuna, behöver inte sägas liksom med tidningsredaktionerna där och i Stockholm.

Det är ingen överdrift att påstå att alla Mariefreds då 2600 invånare, inklusive de 350 taxingebor som vände oss ryggen vid kommunsammanslagningen 1971, ställde upp som en man.

”Slaget om Skandinavien”.

Det gick vägen för oss på lördagskvällen den 18 januari. Inte bara i frågetävlingen utan även i den praktiska kampen. Laget kunde klara tre av de fyra frågor vi fick och fick 7 poäng. Var nära att klara också den i sista frågan från Saksköbing som gällde dagen för 150-årsminnet av den norska Måselvsdalens bebyggelse. Vi hade kommit fram till juli månad 1939, men jag hann inte räkna fram till den 21, när tiden var ute.

Två ytterligare poäng fick vi för andraplaceringen om det längsta lapptäcket. Våra 9 poäng var en prestation mot Saksköbings 5 och Dröbaks 4. Saksköbings lapptäcke mätte 9,40 meter, vårt närmade sig 13, men Lasse Holmqvist lyckades med en blinkning till mig upptäcka en reva i täcket ungefär vid 9 meter. Det hade inte sett bra ut med bara svenskt!

Stöd hade vi fått från våra ”hjälpstationer” i Stockholm och på annat håll. Ett svar kom från en TV-tittare i Gävle – först till en sväger på

Taxinge-Näsby och från denne till vår telefonsluss, som inom parentes sagt disponerade över mer än 20 linjer. Ett annat telefonsvar hamnade i folkhögskolans kök, varifrån kokerskan skickade ilbud till gymnastiksalen med en av de ordonnanser som stod färdiga att springa.

Div mariefredsprofiler i full färd med att sy/häfta ihop grytlappar.

”Lapptäcksorganisationen” fungerade både i Norra flygeln och utanför.. Kanske mest på grund av Birger Törnbloms goda humör och hans ledarförmåga. En rad bilister och cyklister for runt och hämtade in allt textilt som kunde bli material till täcket och symaskiner för ihopsyning. Hur många halsdukar som offrades i Mariefred den kvällen, går

inte att räkna och inte heller grytlappar och dukar. Skräddarmästare Erik Parscyk sydde för brinnande livet. T.o.m. radiohandlare Curt Ohlson visade sig ha oanade kvalifikationer vid symaskinen. Det var inte bara dåvarande postmästaren– Mariefred hade i varje fall en ”stationsmästare” vid posten då – som slet av sig sin höghalsade yllepullover för att förlänga lapptäcket.

Svenska Dagbladets rubrik löd: ”En fullträff” - Mariefred i segerrus”

Lapptäcket fick en hedersplats på hembygdsmuseet i många år. Den ”Lasse Holmqvistska” revan lagades. Nu är både täcket på hembygdsgården och stadsvapnen från Saksköbing och Dröbak i rådhusalen borta!

Febr. 2010

Gösta Karlsson